

VANTAA
KOHTEEN HAKKILA (HAXBÖLE) AUTIO KOETUTKIMUS 2016

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	1
ARKISTO-JA REKISTERITIEDOT	1
1 Johdanto	2
3 Kohde Haxböle (Hakkila) autio (1000028394) sekä Haxbölen (Hakkila) ja Hanabölen (Rekola) historialliset kyläpaikat	5
4 Havainnot.....	6
4.1 Yleisiä havaintoja.....	6
4.2 Havainnot koejista yksiköittäin	8
5 Tulokset.....	16
6 Lähteet.....	16
LIITE 1. DIGITAALIKUVALUETTELO.....	19

KARTAT:

- Kartta 1. Yleiskartta (MK 1:750)
- Kartta 2. Yleiskartta (MK 1:250)
- Kartta 3. M101 ja M1301 (MK 1:50)
- Kartta 4. M102 (MK 1:50)
- Kartta 5. M103 (MK 1:20)

Taustakartat:

- Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 10/2016 aineistoa
http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501
- Vantaan kaupunki 2016

VANTAA

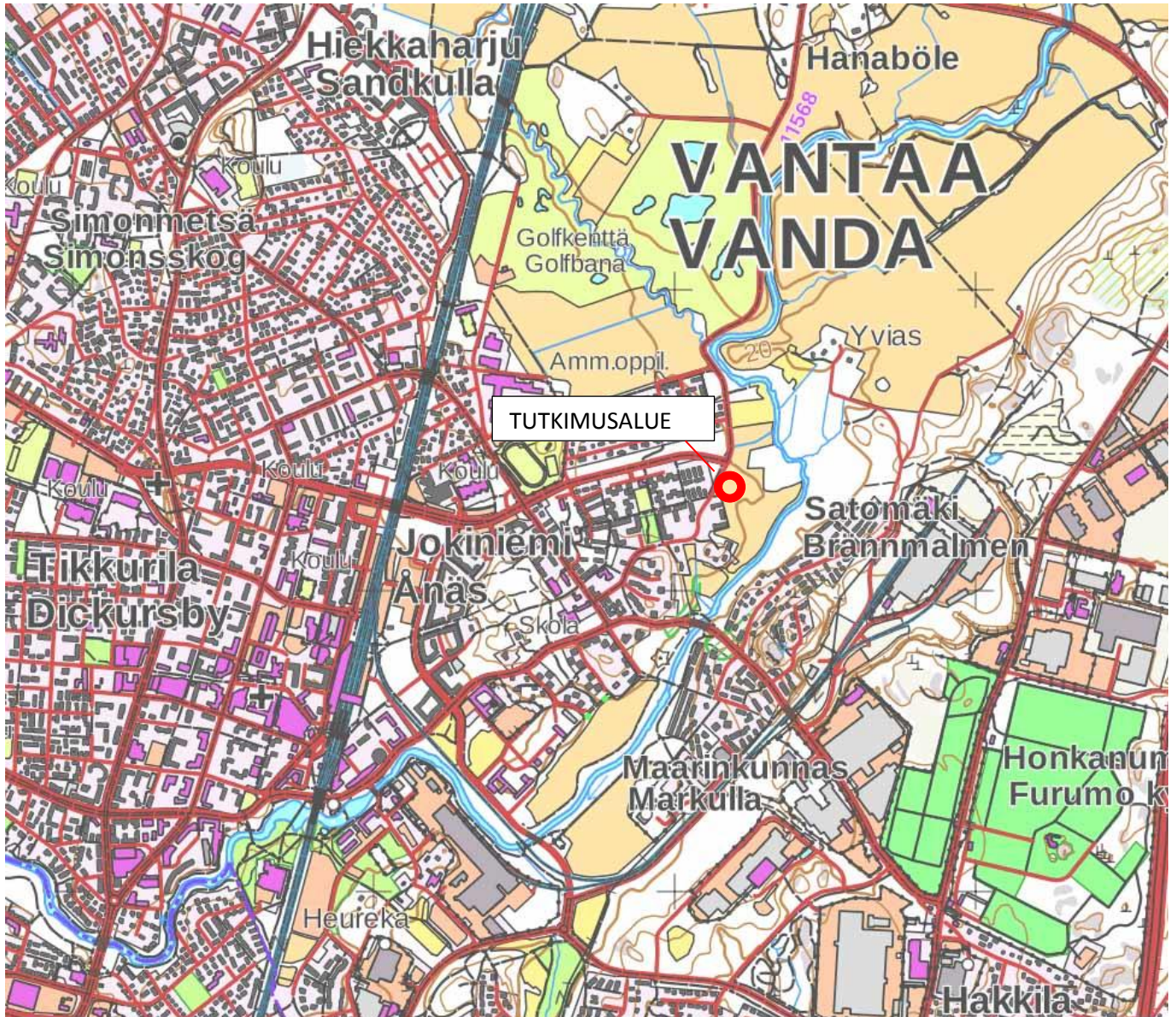
KOHTEEN HAKKILA (HAXBÖLE) AUTIO KOETUTKIMUS

TIIVISTELMÄ

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen koetutkimuksen Vantaalla, Jokiniemen kaupunginosassa sijaitsevalla mahdollisella muinaisjäännösalueella nimeltä Haxböle (Hakkila) autio. Vantaan kaupunginmuseon lausunnossa (VKM/104/2016) edellytettiin keväällä 2016 metallietsinnharastuksen yhteydessä esiin tulleiden metallilöytöjen löytöalueen arkeologista koetutkimusta. Tutkimuksessa tarkastettiin sijaitseeko löytöalueella mahdolliseen Haxbölen (Hakkila) historialliseen kylään kuuluvaan autiotonttiin liittyviä, muinaisjäännökseksi tulkittavia rakenteita tai kulttuurikerroksia. Koetutkimuksen kenttätyöt tehtiin 19. – 27.10.2016. Tutkimukset toteutettiin niin, että mahdollisen autiotontin paikalle tehtiin vierekkäisiä koeojia/-alueita, joiden pintamaa (peltokerros) poistetaan koneellisesti. Tämän jälkeen peltokerroksen alla olevaa mineraalimaata havainnoitiin silmämääräisesti. Koetutkimusta johti arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Sisco Asunnot Oy vastasi tutkimuksen kustannuksista. Koetutkimuksessa ei tutkimuksen kohteena olleen mahdollisen Haxbölen (Hakkilan) autiotontin kohdalla havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Tutkimuksessa saatiin kuitenkin esille merkkejä liittyen alueen nuorempaan, todennäköisesti 1800-1900-luvuille ajoittuvaan ihmistoimintaan.

ARKISTO-JA REKISTERITIEDOT

Tutkimuksen laji:	Arkeologinen koetutkimus
Tutkimuslaitos:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy
Kenttätyönjohtaja:	FM Kirsi Luoto
Kenttätyöaika:	19. – 27.9.2016
Peruskartta:	2043 04 Vantaa
Inventointialueen sijainti: ETRS-TM35FIN	P: 6686310 - 6686405 I: 393130 - 392551
Tutkimusten rahoittaja:	Sisco Asunnot Oy
Alkuperäinen tutkimuskertomus:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy, arkisto
Kopiot:	Sisco Asunnot Oy Museovirasto
Tutkimuksen löydöt:	KM 41072: 1 – 2 Asuinpaikkalöytöjä
Aikaisemmat tutkimukset:	Ei aikaisempia tutkimuksia.
Aiemmat löydöt:	Kolme kuparirahaa 1600-luvulta ja muita historiallisen ajan metallilöytöjä. Ei luetteloitu KM-kokoelmiin. (Tieto löydöistä: Andreas Koivisto/Vantaan kaupunginmuseo 2016)

Kuva 1. Tutkimusalueen sijainti on merkitty kartalle punaisella ympyrällä. Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 10/2016

1 Johdanto

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen koetutkimuksen Vantaalla, Jokiniemen kaupunginosassa sijaitsevalla mahdollisella muinaisjäännösalueella nimeltä Haxböle (Hakkila) autio. Tarkoituksena oli toteuttaa Gammelkullan asemakaavamuutosalueella sijaitsevalla ja Sisco Asunnot Oy:n muuttuvan maankäytön alueeksi tavoittelemalla alueella Museoviraston lausunnossa (MV/135/05.02.00/2015) esittämien vaatimusten mukainen arkeologinen tarkkuusinventointi sekä Vantaan Kaupunginmuseon lausunnon VKM/104/2016 mukainen koetutkimus. Museoviraston lausunnossa edellytettiin arkeologista tarkkuusinventointia liittyen asemakaavamuutosalueen eteläpuolella sijaitsevaan Satomäen (mj. rek. nro 92010052) kivikautiseen asuinpaikkaan. Vantaan kaupunginmuseon lausunnossa edellytettiin tämän lisäksi keväällä 2016 metallietsinharrastuksen yhteydessä esiin tulleiden metallilöytöjen (kolme 1600-luvun kuparikolikkoa sekä muita historiallisen ajan metallilöytöjä) löytöalueen ar-

keologista koetutkimusta. Maastotöiden kuluessa Sisco Asunnot Oy:n asuntorakentamiselle tavoitellun tontin etelärajaa muutettiin eikä näin ollen tilaajan toivomuksesta arkeologista tarkkuusinventointia tonttijaon mukaisen alueen eteläosassa suoritettu. Syksyn 2016 koetutkimuksessa tutkittiin siis vain Haxbölen (Hakkila) mahdollisen autiotontin sijaintipaikkaa. Tutkimuksessa tarkastettiin sijaitseeko siellä mahdolliseen Haxbölen (Hakkila) historialliseen kylään kuuluvaan autiotonttiin liittyviä ja muinaisjäännökseksi tulkittavia rakenteita tai kulttuurikerroksia.

Koetutkimuksen kenttätöitä tehtiin 19. – 27.10.2016. Tutkimukset toteutettiin niin, että mahdollisen autiotontin paikalle tehtiin vierekkäisiä koejia/-alueita, joiden pintamaa (peltokerros) poistetaan koneellisesti. Tämän jälkeen peltokerroksen alla olevaa mineraalimaata havainnoidtiin silmämääräisesti. Koetutkimusta johti arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Tutkimuksen maastotyövaiheeseen osallistuivat hänen lisäkseen arkeologit (FM) Janne Rantanen ja (FM) Markus Laurel. Janne Rantasen vastuualueeseen kuului huolehtia tutkimuksen digitaalisesta mittaustyöstä ja yleis- ja tasokarttojen laatimisesta. Sisco Asunnot Oy toimitti paikalle oman kaivinkoneensa kuljettajineen ja vastasi myös tutkimuksen kustannuksista.

2 Menetelmät

Koetutkimus Haxbölen (Hakkila) mahdollisella historiallisen ajan autiotontilla suoritettiin Vantaan kaupunginmuseon lausunnossa (VKM/104/2016) antamien ohjeiden mukaisesti. Pellon pintakerrokset mahdollisen autiotontin kohdalta poistettiin koneellisesti. Tämän jälkeen peltokerroksen alla olevaa mineraalimaata havainnoidtiin silmämääräisesti. Koeajat 1 - 18, joiden leveys oli noin 3 – 4 m, kaivettiin yksitellen vieriviereen. Jos koeajassa ei ollut havaittavissa arkeologisesti mielenkiintoisia ilmiöitä, siirrettiin kaivettu maa uudesta koeajasta aina edelliseen, tyhjään koeajaan. Tämä työskentelytapa oli mahdollinen lähes koko tutkimusalueella lukuun ottamatta alueita, joilta tehtiin arkeologisesti mielenkiintoisia havaintoja. Yhteensä kaivettua alaa oli noin 2500 m².

Kuva 2. Markus Laurel valvoo kaivinkoneen kaivuta. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016:1)

Konekaivuu tapahtui hitaasti kerroksittain. Lähestyttäessä peltokerroksen ja mineraalimaan vaihtumiskerrosta kaivuuta hidastettiin entisestään. Tarvittaessa peltokerroksen ja mineraalimaan vaihtumiskerros kaivettiin pois käsin lapiolla tai lastalla. Esiin paljastuneet arkeologisesti mielenkiintoiset/potentiaalit havaintokohdat tutkittiin käsin kaivamalla niiden luonteen selvittämiseksi ja kaivettu maa seulottiin reikäkooltaan 3x3 mm seulalla. Koekaivauksen yhteydessä havaintokohtia (M101 – M1301) tutkittiin myös metallietsimellä, mutta metallilöytöjä ei ilmiöistä saatu. Myös kaivettuja maakasoja tutkittiin pienimuotoisesti metallietsimellä. Tarkkuusinventoinnin päätteeksi lähes kaikki koeajat täytettiin. Viimeisinä kaivettujen/tutkittujen ilmiöiden M101 – M103 ja M1301 kohdalla (koeojien 1, 12 – 14 ja 18 alueella) täyttäminen jäi tutkimusten loputtua tilaajan vastuulle, mikä oli yhteisesti sovittu toimitapa.

Kuva 3. Janne Rantanen tutkimassa ilmiötä M101. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016:2)

Koeojien sijainnit ja havaitut arkeologisesti mielenkiintoiset ilmiöt mitattiin paikalleen käyttäen Topcon ES-105 takymetriä. Mittauksessa käytetyt kiintopisteet olivat ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatistossa. Raportissa ja kartoissa esiintyvät koordinaattitiedot on ilmoitettu saman koordinaatiston mukaisina. Käytetty korkeusjärjestelmä on N2000.

Havaitut ilmiöt dokumentoitiin kirjallisin muistiinpanoin, kuvaamalla digitaalikameralla sekä piirtämällä niistä tarvittaessa tasokarttoja. Koetutkimuksen kenttätyövaiheessa otettiin talteen kaikki löydöt, myös peltokerroksesta tehdyt. Jälkityövaiheessa koko löytöaineisto käytiin läpi myös peltokerroslöytöjen osalta. Tutkimuksen esihistorialliset löydöt (kvartsiydin ja mahdollinen kvartsi-iskos) luetteloiitiin kansallismuseon kokoelmiin päänumerolle KM 41072. Löydöt, joita ei luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin poistettiin. Ilmiöiden M101 – M1301 tutkimisen yhteydessä esiin tulleet löydöt valokuvattiin ja ne on esitelty raportin havaintoja käsittelevässä luvussa aina löytöyksikkönsä yhteydessä. Peltokerroksesta tulleet löydöt valokuvattiin vain esimerkinomaisesti otoksittain. Digitaalikuvat ja raportin originaali arkistoiitiin Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon, kopio raportista toimitettiin tilaajan lisäksi Museoviraston keskusarkistoon.

3 Kohde Haxböle (Hakkila) autio (1000028394) sekä Haxbölen (Hakkila) ja Hanabölen (Rekola) historialliset kylänpaikat

Haxbölen historialliseen kylään kuulunut mahdollinen autiotontti sijaitsee vanhojen keskiaikaisperäisten Haxbölen ja Hanabölen kylien välissä. Kyseessä on savipellon keskeltä kohoava pieni ja matala hiekkainen kumpare. Keväällä 2016 kumpareelta löytyi metallinpaljastinharrastajan toimesta kolme 1600-luvulle ajoittuvaa ruotsalaista kuparikolikkoa sekä muita historialliselle ajalle liittyviä esineitä. Koska alueen vanhimmat tarkat historialliset kartat ovat vasta 1700-luvun jälkipuoliskolta, ei ollut poissuljettua, että paikalla olisi sijainnut ennen karttojen laatimista autioitunut vanha tonttimaa. Veli-Pekka Suhonen tarkasti Haxbölen kylänpaikan vuonna 2005 Vantaan historiallisia kylätontteja käsittelevän inventointityönsä yhteydessä. Suhosen (2005) mukaan Haxbölen kylä ilmaantuu lähteisiin vuonna 1556 ja sitä on pidetty keskiaikaisena prebendatilana. Tontin tarkka paikka on merkitty ensimmäisen kerran 1700- ja 1800-lukujen vaihteesta peräisin olevaan Kuninkaankartastoon (Alanen-Kepsu 1989, s. 51). Keravanjoen länsirannalla sijaitsevan mäen laella oleva Haxbölen tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Rakentamattomana on ainoastaan pihamaata.

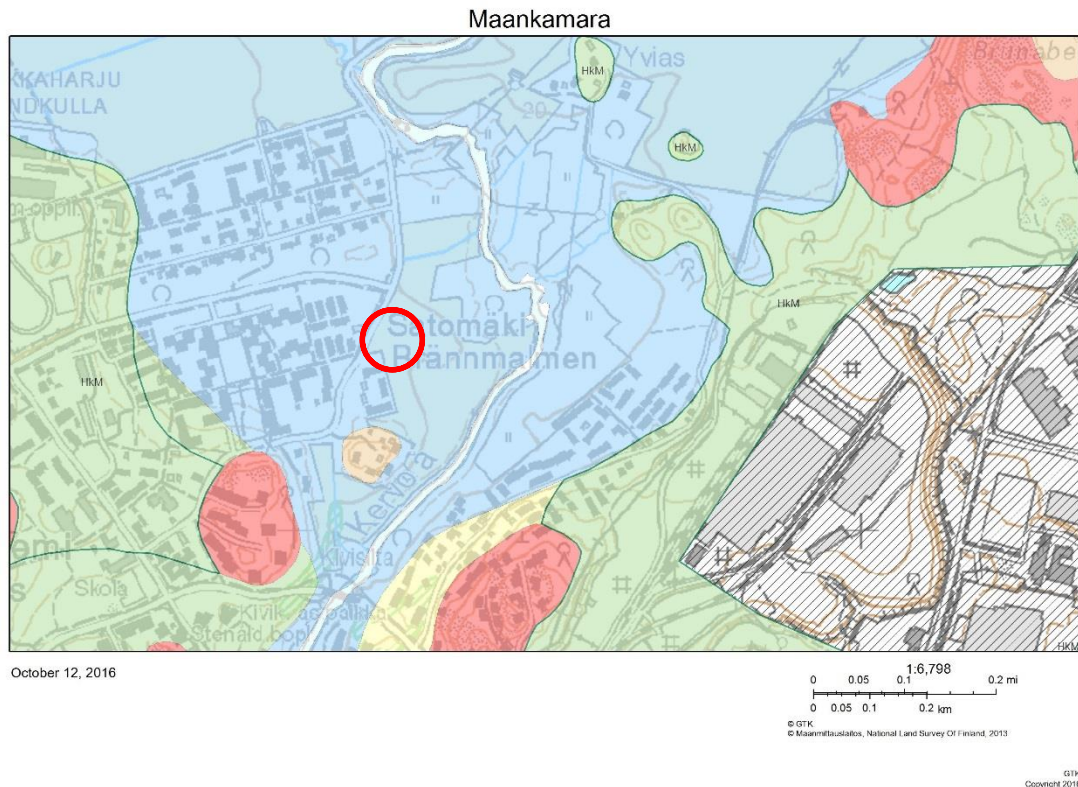
Kuva 4. Kohde Haxböle (Hakkila) autio sijaitsee kuvaan merkityn ympyrän kohdalla. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 3)

Samassa yhteydessä (Suhonen 2005) Haxbölen kylänpaikan kanssa inventoitiin myös Hanabölen historiallinen kylänpaikka. Rekolassa Keravanjoen pohjoispuolella sijaitseva Hanaböle mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1511 (FMU 5560). Uudenmaan vuoden 1543 maakirjan (KA 2936, Es 704; VMATK) mukaan kylässä oli viisi taloa. Kylän kolme erillistä tonttimaata (Storgårds & Hejkas, Pejas, Lill Petas) on merkitty Johan Bonejin vuosina 1768–1769 piirtämälle kartalle. Matalalla mäen nyppylällä sijaitseva kylän pohjoinen tonttimaa (nyk. Gustafsberg, Stors) on edelleen käytössä. Ohratien länsipuolella sijaitseva Lill Petasin tontti on niin ikään pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Pohjoisen tonttimaasta erillään etelässä on Pejasin tontti. Paikka on rakentamaton, peltojen ympäröimä, matala noin 50 x 50 metriä laaja kumpare.

4 Havainnot

4.1 Yleisiä havaintoja

Tutkittu Haxbölen mahdollisen autiotontin alue sijoittuu muuttuvan maankäytön alueeksi suunnitellun tontin länsireunaan, lähelle Ohratietä. Tutkimusalue on suunnitellun tonttijaon mukaisen alueen korkeimmalla kohdalla, korkeuskäyrän 22 m mpy tuntumassa. GTK:n maaperäkartan mukaan alueen maannos on savea, mutta tutkimusalueen kohdalla sijaitsee muusta alueesta koholla oleva hiekkakumpare. Maannos kumpareen laella on hienoa hiekkaa, joka muuttuu savisemmaksi kumpareen reunoja kohden siirryttäessä. Koeojien maannoksissa oli selvästi havaittavissa maannoksen muutos siirryttäessä ylempiltä korkeustasoilta alemmille. Mitä alemmalla korkeustasolla koeoja sijaitti, sitä savisempi sen maannos peltokerroksen alla oli.

Kuva 5. GTK:n maaperäkartta, johon tutkimusalueen suurpiirteinen sijainti on merkitty punaisella ympyrällä. Kartta © GTK 10/2016.

Tutkimusalueen peltokerroksesta saatiin runsaasti historialliselle ajalle ajoittuvia löytöjä. Pääasiassa löydöt olivat todennäköisesti 1800- ja 1900-luvuille ajoittuvia asuinpaikkalöytöjä: tiilenkappaleita, palamatonta luuta, siirtokuvallista tai koristelematonta posliinia ja fajanssia, lasiesineiden katkelmia, vihertävää ja väritöntä tasolasia sekä muutama koristelematon ja lasittamaton punasaviastian katkelma. Löytöjen joukossa oli myös metalliesineitä, lähinnä hevosenkengännauloja ja muita nauloja (joista osa takonaulkoja) sekä määrittelemätöntä rautaromua, joka todennäköisesti on peräisin maataloustyökoneista. Löytöjen joukossa oli myös yksi koristeltu liitupiipun varren katkelma, kivihiomen katkelma ja iältään nuori lyijysinetti sekä paljon modernia jätettä. Koeoja 10:n eteläpäästä, peltokerroksesta, löydettiin irtolöytönä kvartsiydin (KM 41072:2). Löydöt olivat sekaisin peltokerroksessa, jonka paksuus vaihteli vajaan 20 cm:stä noin 30 cm:iin. Myös resenttejä löytöjä saatiin aivan alimmista peltokerroksen osista. Peltokerros oli ohuinta hiekkakumpareen laella. Poistetun peltokerroksen alta paljastui koeojasta joitakin moderniin auraukseen liittyviä auranjälkiä, joista osa sijaitti toisiinsa nähden ristikkäin. Aurusjälkien paksuuden ja tasavälisen sijainnin perusteella jäljet tulkittiin modernin auran jättämiksi.

Kuvat 6 ja 7. Otsot tutkimusalueen peltokerroksen löydöistä. Vasemmalla koeojan 7 pohjoispään löytöjä, oikealla koeojasta 9 samasta päästä. (Kuvat: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 4 ja 5)

Kuva 8. Kvartsiydin KM 41072:2, joka löytyi koeojan 10:n peltokerroksesta. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 24)

Kuva 8. Modernin aurauksen jälkiä koejassa 1. Kuvattu idästä. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 6)

4.2 Havainnot koejista yksiköittäin

Koetutkimuksen yhteydessä havaittiin yhteensä kuusi ilmiötä, joiden luonnetta selvitettiin tutkimuksen kuluessa tarkemmin. Ilmiöt saivat omat yksikkönumeronsa identifiointiin helpottamiseksi. Kunkin havainnon yksikkökoodi koostuu ison M-kirjaimen perään muodostetusta numerosarjasta. Numerosarja puolestaan koostuu sen koeajan numerosta, josta ko. havainto on ensimmäisen kerran tehty sekä tähän liitettävästä koeajan sisäisestä juoksevasta numeroinnista. Esimerkiksi havainto M1301 on siis koeajan nro 13 ensimmäinen havaittu ilmiö. Jäljessä kukin havaittu ilmiö (M101 – M1301) on kuvailtu erikseen omana kokonaisuutenaan. Ilmiöiden/maayksiköiden sijainnit käyvät ilmi raportin liitteenä olevasta kartasta nro 2.

M101:

Maayksikkö M101 havaittiin koeajan nro 1 eteläpäässä (kartta 2). Koetutkimuksen kuluessa ilmiö kaivettiin esiin kokonaan. Sitä oli havaittavissa pääasiassa koeajien 1, 12, 14 ja 18 eteläpäässä, noin kymmenen metrin matkalla. Maannos koostui kellertävänruskeasta hiesusta, jonka seassa oli siellä täällä kymmenisen hiiltä sisältävää laikkua. Hiililaikkujen koko vaihteli 1 – 3 neliometriin. Maa muuttui harmaammaksi ja saviseksi länttä ja alemmaa korkeustasoa kohden mentäessä. Ylempänä pohjoisessa ja koillisessa maannos oli yksikön ympärillä vaaleaa, hienoa hiekkaa. (Ks. kartta 3)

Maayksikköä tutkittiin kaivamalla siihen koekuoppia lastoilla ja seulomalla kaivettu maa (ks. kartta 3). Kellertävänruskean hiesun ja hiililaikkujen paksuus oli vain 1 – 3 cm. Maayksikön pintakerroksesta/peltokerroksen alaosasta saatiin löytönä yksi pala keltaisella savella koristeluta ja lasitettua punasavikeramiikkaa, tiilenkappale sekä palamaton luu. Yhdestä hiililaikusta löytyi lisäksi pienen pieni kvartsinpala, joka mahdollisesti voi olla iskos (KM 41072:1). Yksittäinen löytö on kuitenkin luonteeltaan epävarma. Hiililaikkuja ja kellertävänruskean hiesun kattamaa aluetta tutkittiin useasta kohtaa käsin kaivamalla, mutta enempää löytöjä ei tehty.

Kuva 9. Maayksikkö M101 (kellertävänruskea hiesusavi, jonka seassa on hiilensekaisia laikkuja) kuvattuna pohjoisesta. Ilmiö oli lähes löydötön. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 7)

Kuvat 10 ja 11. Vasemmalla M101:n pinnasta löydetyt ja todennäköisesti peltokerroksen alaosasta peräisin olevat punasaviastian ja tiilenkappaleet ja palamaton luu. Oikealla kuvassa hiililaikusta löydetty kvartsi (KM 41072:1). (Kuvat: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 8 ja 9)

Aluetta kuvaavissa historiallisissa kartoissa (Pitäjänpöytä 1940-luvulta, senaatinkartta, Kuninkaan kartaston kartta) ei alueelle ole merkitty asutusta. Löydötön kellertävänruskea hiesu ja hiililaikut voivat olla kuitenkin seurausta ihmistoiminnasta. Löydöttömiä, peltokerroksen alaisia hiililaikkuja on vaikea tulkita aukottomasti, mutta kyse voi olla hyvin lyhytaikaisestakin ihmistoiminnasta. Tällaista voisi olla esim. risujen polttaminen, maan kaskeaminen jne. Maayksikön pintakerroksesta tehdyt löydöt saattavat olla peräisin ennemminkin peltokerroksen alaosasta kuin itse yksiköstä M101. Hiililaikusta löydettyä pientä kvartsisirua ei voida puolestaan varmuudella tulkita iskokseksi.

M102:

M102 olemus oli hyvin samankaltainen kuin M101:nkin. Maayksikkö koostui kellertävänruskeasta hiesusta, jonka seassa oli muutamia hiilensekaisia laikkuja. Maayksikkö havaittiin koeojassa 1, mutta sitä esiintyi pääasiassa koeojan 16 alueella (ks. kartat 2 ja 4). Maayksiköstä kaivettiin yksi koekuoppa ja yksi hiililaikku lastoilla ja kaivettu maa seulottiin. Hiilensekaisesta laikusta löydettiin sitä käsin kaivettaessa hiiltyneitä risun pätkiä. Lisäksi kellertävänruskean hiesun pintakerroksesta/peltokerroksen alaosasta löydettiin tiilenkappale. Kellertävänruskean hiesun ja siinä olevien hiililaikkujen paksuus oli vain 1 – 4 cm.

Kuva 12. Kellertävänruskean hiesusaven kattama yksikkö M102 koeojassa 16. Kuvattu etelälounaasta. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 10)

Kuva 13. Tiilenkappale yksikön M102 pintakerroksesta. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 11)

M103:

Maayksikkö M103 sijaitsi koeojan 1 pohjoispäässä. Se oli halkaisijaltaan noin 2 m oleva ja koostui palaneesta hiekasta, jonka seassa oli hiiltä ja muutamia palaneita kiviä. Maayksiköstä kaivettiin käsin pois sektori, jolloin havaittiin sen leikkauksen olevan linssimäinen ja syvyyden pelto-kerroksen alaosasta (mineraalimaan pinnasta) mitattuna noin 33 cm. Löytöinä maayksiköstä saatiin vihreä astialasin kappale ja kaksi palaa tiiltä. On todennäköistä, että kyseessä on melko nuori, 1800 – 1900-luvun ihmistoiminnasta syntynyt ilmiö. (Ks. kartat 2 ja 5)

Kuva 14. M103 kuvattuna etelästä. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 12)

Kuva 15. Käsini kaivettu sektori maayksikössä M103. kuvattu etelästä. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 13)

Kuva 16. Yksiköstä M103 löydetty vihreä astialasin katkelma ja kaksi palaa tiiltä. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 14)

M301

Maayksikkö M301 sijaitsi koeojan 3 pohjoispäässä (Ks. kartta 2). Kyseessä oli halkaisijaltaan alle metrin oleva hiilensekaisen saven laikku muutoin harmaata savea olevassa maannoksessa peltoeroksen alla. Värjäymän keskellä oli halkaisijaltaan noin 20 cm oleva kivi. Kivi ei ollut palanut. Värjäymän syvyys mineraalimaan pinnasta lukien oli 1 – 5 cm. Maayksikkö kaivettiin las-toilla, ja se oli löydötön. Kyseessä on todennäköisesti luonnollinen, kenties muinaisen metsäpa-lon, synnyttämä ilmiö.

Kuva 17. Maayksikkö M301 kuvattuna itäkaakosta. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 15)

M701:

Maayksikkö M701 sijaitsee koeojan 7 eteläpäässä (Ks. kartta 2). Paikalla oli tummanruskeasta hienosta hiekasta koostuva soikea ja linssimäinen värjäymä, jonka mitat olivat 190 x 95 cm (kuva 18). Syvyyttä likamaalla oli suurimmillaan 40 cm. Maa yksikön ympärillä oli hienoa, vaaleaa hiekkaa. Ilmiötä tutkittiin kaivamalla siihen sektori käsin ja seulomalla kaivettu maa. Esille saadut löydöt olivat kaikki nuoria ja ajoittunevat 1800-luvulle/1900-luvun alkuun. Löydöt koostuivat tiilenkappaleista, fajanssista, posliinista, rautaesineistä ja niiden katkelmista sekä palamattomasta luusta (kuva 20). Löytöjen joukossa oli myös nahkainen kengänkanta. Kyseessä on mahdollisesti 1800-luvun/1900-luvun alun ihmistoimintaan liittyvä jätekuoppa.

Kuva 18. 1800-luvun/1900-luvun alun löytöjä sisältänyt maayksikkö M701 koeojan 7 eteläpäässä. Taustalla Janne Rantanen ja Markus Laurel. Kuvattu pohjoisesta. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 16)

Kuva 19. M701 kaivettuna puoliksi pois. Kuvattu idästä. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 17)

Kuva 20. Otos löydöistä yksiköstä M701. Nahkainen kengänkanta ylhäällä vasemmalla. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 18)

M1301:

Maayksikkö M1301 sijaitsi koeojassa 13, tutkitun alueen lounaiskulmassa (Ks. kartta 2). Pelto-kerroksen alla olevassa harmaassa savimaassa erottui itä-länsisuuntainen, ojamainen värjäymä. Leveyttä ojamaisella, vaaleanruskeaksi värjäytyneellä savea käsittävällä värjäymällä oli noin 50 cm. Ojamainen värjäymä päättyi idässä laajempaa, soikeaa värjäymään, jonka keskellä oli havaittavissa kiviä. Kivet, joista osa oli litteähköjä ja selvästi aseteltu pystyyn, muodostivat ympyrän, jonka keskusalue oli kooltaan noin 30 cm. Kivien keskellä ollutta maata kaivettiin lastoilla

ja maa seulottiin. Kivikehän keskellä ollut maa oli möyheää ja lähes löydötöntä. Löytönä möyheästä maasta saatiin yksi hyvin säilynyt puunpala. Myös ojamaista värjäymää tutkittiin käsin. Ojan täyttömaasta löydettiin punasaviastian katkelma ja tiilenpaloja. (Ks. kartta 3)

Maayksikkö M1301 tulkittiin melko nuoreksi, täytetyksi ojaksi. Siinä havaittu laajempi värjäymä ja sen keskellä olleet kivet liittynevät jonkinlaiseen melko nuoreen pylväsrakenteeseen, kenties sähköpylväeseen. Ympyrällä olevat kivet olisivat sähköpylvään tukikiviä ja laajempi värjäymä syntynyt sähköpylvästä aikanaan pystytettäessä. Tulkintaa tukee ilmiön sijainti tien läheisyydessä.

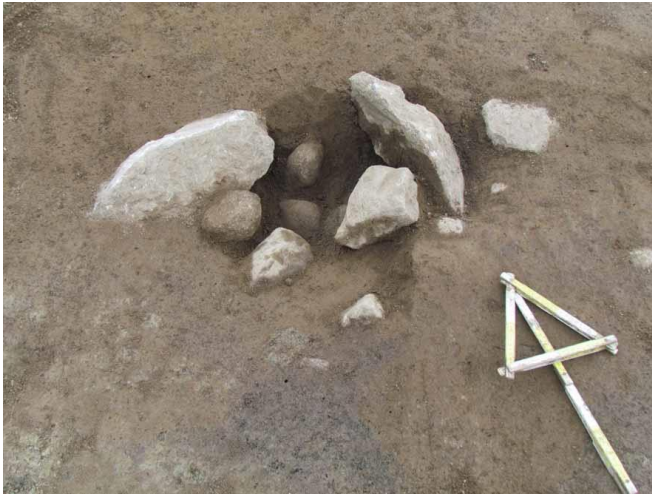

Kuva 21. M1301 kuvattuna eteläkaakosta. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 19)

Kuva 22. M1301 kuvattuna idästä. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 20)

Kuva 23. M1301 sijaitsevat (sähkö)pylvään tukikivet. Kuvattu lounaasta. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 21)

Kuva 24. M1301: pylvään tukikivet ja kivien keskeltä löydetty puunpala. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 22)

Kuva 25. Löytöjä M1301:n ojan täyttömaasta: vasemmalla punasaviastian kappale, oikealla tiilenpala. (Kuva: Vantaa Haxböle (Hakkila) autio 2016: 23)

5 Tulokset

Arkeologisessa koetutkimuksessa ei tutkimuksen kohteena olleen mahdollisen Haxbölen (Hakkilan) autiotontin kohdalla havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Koetutkimuksessa saatiin kuitenkin esille merkkejä liittyen alueen nuorempaan ihmistoimintaan.

Maayksiköt M101, M102 ja M103 sekä M301 olivat lähes löydöttömiä, eivätkä ilmiöt ole liitettävissä pysyväisluonteiseen ihmisasutukseen. Ne voivat olla seurausta jonkinlaisesta lyhytaikaisesta ihmistoiminnasta, joka saattaa liittyä ilmiöiden sijaintiin vanhan Haxbölen ja Hanabölen kylien välillä kulkeneeseen tiehen tai toimintaan pellolla. Ilmiö M701, ruskeaa hienoa hiekkaa käsittävä jätekuoppa, oli ajoitettavissa 1800-luvulle/1900-luvun alkuun siitä tehtyjen löytöjen perusteella. Jätekuoppa osoittaa, että alueella on ollut peltokerroksen alaiseen mineraalimaan merkkejä jättävää ihmistoimintaa kuluneen 100 – 200 vuoden aikana. Havaittu ilmiö M1301 lienee tutkimusalueelta löydettyistä ilmiöistä nuorin; se tulkittiin todennäköiseksi sähköpylvään paikaksi, jolle on johtanut pieni oja.

Tutkimusalueen peltokerroksesta löydettiin irtolöytöinä 1800-1900-luvuille ajoittuvia historiallisen ajan asuinpaikkalöytöjä. Löydöt käsittivät pääasiassa tiilenkappaleita, fajanssia, posliinia, metalliesineiden katkelmia, palamatonta luuta, lasia ja resenttejä löytöjä. Löydöt olivat peltokerroksessa täysin sekaisin, nuoriakin löytöjä tehtiin aivan peltokerroksen alaosasta. Löytöaineistossa ei ollut selkeästi 1800-lukua vanhempaa aikaan viittaavaa esineistöä, lukuun ottamatta niin ikään peltokerroksesta löydettyä kvartsiydintä (KM 41072:2). Peltokerroksen irtolöytöihin verrattuna alueelta keväällä 2016 metallinetsimellä löydettyt 1600-luvun kuparikolikot ovat huomattavan vanhoja. Tehdyn koetutkimuksen perusteella näyttäisi siltä, että rahalöydöt ovat pellossa sekundäärisessä kontekstissaan.

Tampereella 17.10.2016

Kirsi Luoto
FM, arkeologi
Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy

6 Lähteet

Painamattomat lähteet:

Suhonen, Veli-Pekka 2005. Vantaan keskiaikaisten kylätonttien inventointi vuonna 2005. Museoviraston keskusarkistossa.

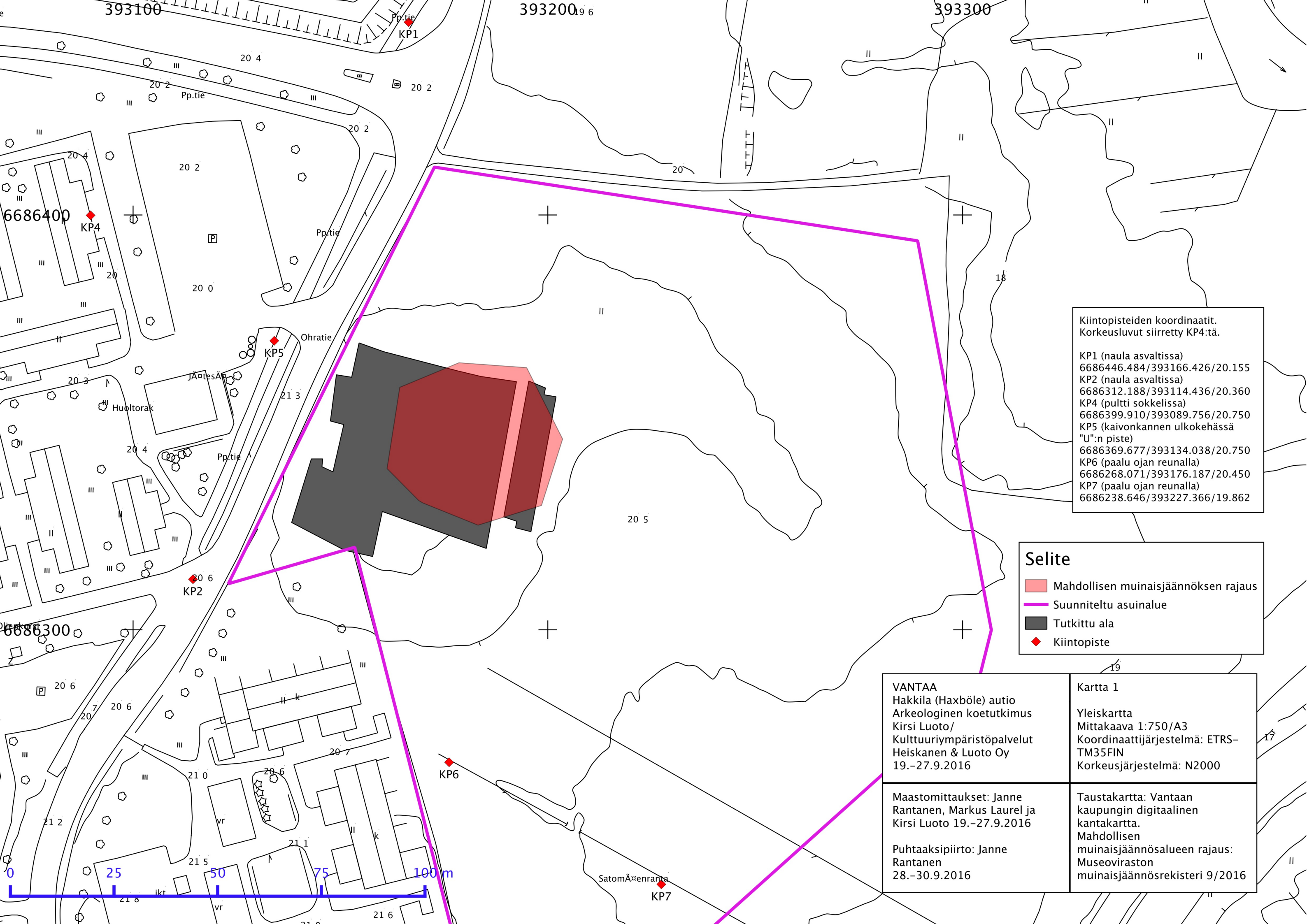
Sähköiset lähteet:

Museovirasto, Kulttuuriympäristön tutkimusraportit. http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/raportti/read/asp/r_default.aspx (14.10.2016)

Museovirasto, Muinaisjäännösrekisteri. http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx (14.10.2016)

Vantaa kaupunki, karttapalvelu/historialliset kartat: <http://kartta.vantaa.fi/> (14.10.2016): senaatinkartta 1872, pitäjänkartta 1933.

Liite 1. Digitaalikuvaluettelo				
Kuvat luetteloitu Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n digitaaliseen arkistoon.				
Kuvannut Kirsi Luoto 2016.				
NRO	AIHE	SUUNNASTA	PVM	
1	Kaivinkone poistaa pellon pintakerroksia.	kaakko	19.9.	
2	Janne Rantanen tutkimassa ilmiötä M101.	etelä	20.9.	
3	Koetutkimusalue	pohjoinen	19.9.	
4	Koeojan 7 peltokerroksen löytöjä		12.10.	
5	Koeojan 9 peltokerroksen löytöjä		12.10.	
6	Modernin aurauksen jälkiä koejassa 1.	itä	19.9.	
7	Maayksikkö M101.	pohjoinen	27.9.	
8	M101:n pinnasta tehtyjä löytöjä.		12.10.	
9	Kvartsi M101:n hiililaukusta.		12.10.	
10	M102	etelä	20.9.	
11	Tiilenkappale yksikön M102 pintakerroksesta.		12.10.	
12	M103	etelä	20.9.	
13	M103:een kaivettu koeoja-	etelä	21.9.	
14	Yksikön M103 löytöjä.		12.10.	
15	M301	itäkaakko	22.9.	
16	M701	pohjoinen	22.9.	
17	M701 puoliksi kaivettuna.	itä	22.9.	
18	M701:n löytöjä.		12.10.	
19	M1301	eteläkaakko	23.9.	
20	M1301	itä	23.9.	
21	Pylvään tukikivet yksikössä M1301	lounas	27.9.	
22	Pylvään tukikivet yksikössä M1301		27.9.	
23	Löytöjä M1301:stä.		12.10.	
24	Kvartsiydin KM 41072:2		12.10.	

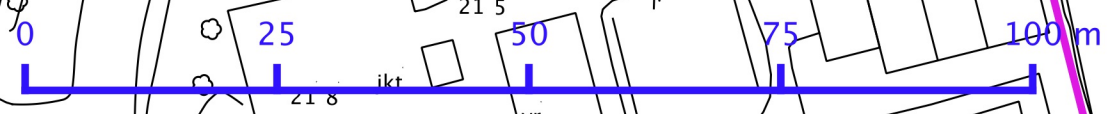
Kiintopisteiden koordinaatit.
Korkeusluvut siirretty KP4:tä.

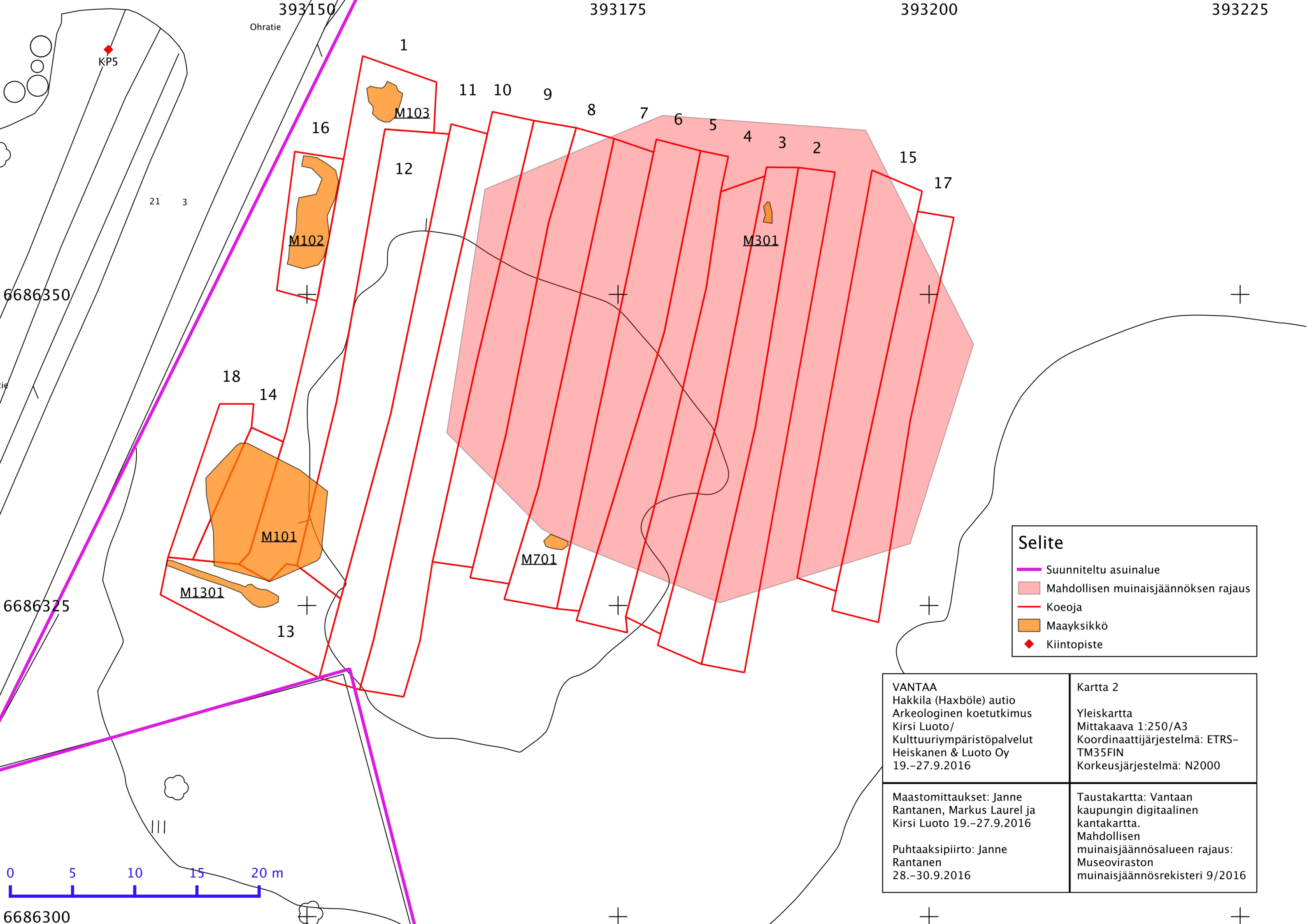
KP1 (naula asvaltissa)
6686446.484/393166.426/20.155
 KP2 (naula asvaltissa)
6686312.188/393114.436/20.360
 KP4 (pultti sokkelissa)
6686399.910/393089.756/20.750
 KP5 (kaivonkannen ulkokehässä
"U":n piste)
6686369.677/393134.038/20.750
 KP6 (paalu ojan reunalla)
6686268.071/393176.187/20.450
 KP7 (paalu ojan reunalla)
6686238.646/393227.366/19.862

Selite

- Mahdollisen muinaisjännöksen raja
- Suunniteltu asuinalue
- Tutkittu ala
- Kiintopiste

<p>VANTAA Hakkila (Haxböle) autio Arkeologinen koetutkimus Kirsi Luoto/ Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy 19.-27.9.2016</p>	<p>Kartta 1 Yleiskartta Mittakaava 1:750/A3 Koordinaattijärjestelmä: ETRS- TM35FIN Korkeusjärjestelmä: N2000</p>
<p>Maastomittaukset: Janne Rantanen, Markus Laurel ja Kirsi Luoto 19.-27.9.2016</p> <p>Puhtaaksipiirto: Janne Rantanen 28.-30.9.2016</p>	<p>Taustakartta: Vantaan kaupungin digitaalinen kantakartta. Mahdollisen muinaisjännösalueen raja- us: Museoviraston muinaisjännösrekisteri 9/2016</p>

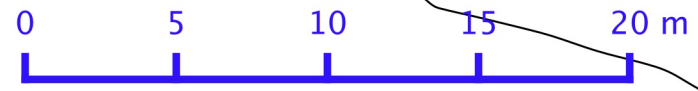

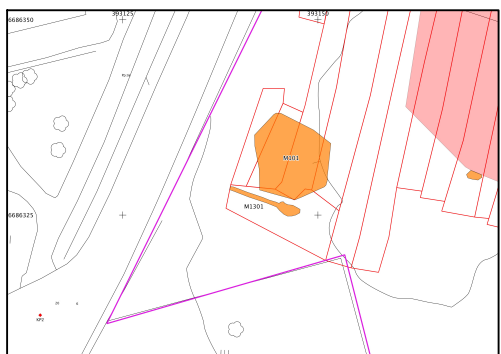
Selite

- Suunniteltu asuinalue
- Mahdollisen muinaisjäännöksen rajaus
- Koeoja
- Maayksikkö
- ◆ Kiintopiste

<p>VANTAA Hakkila (Haxböle) autio Arkeologinen koetutkimus Kirsi Luoto/ Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy 19.-27.9.2016</p>	<p>Kartta 2 Yleiskartta Mittakaava 1:250/A3 Koordinaattijärjestelmä: ETRS- TM35FIN Korkeusjärjestelmä: N2000</p>
<p>Maastomittaukset: Janne Rantanen, Markus Laurel ja Kirsi Luoto 19.-27.9.2016</p> <p>Puhtaaksipiirto: Janne Rantanen 28.-30.9.2016</p>	<p>Taustakartta: Vantaan kaupungin digitaalinen kantakartta. Mahdollisen muinaisjäännösalueen rajaus: Museoviraston muinaisjäännösrekisteri 9/2016</p>

0 m 2 4 6 8 10 12

Ote yleiskartasta, maayksiköitten M101 ja M1301 sijainti. Ei mittakaavassa.

0 1 2 m

Selite

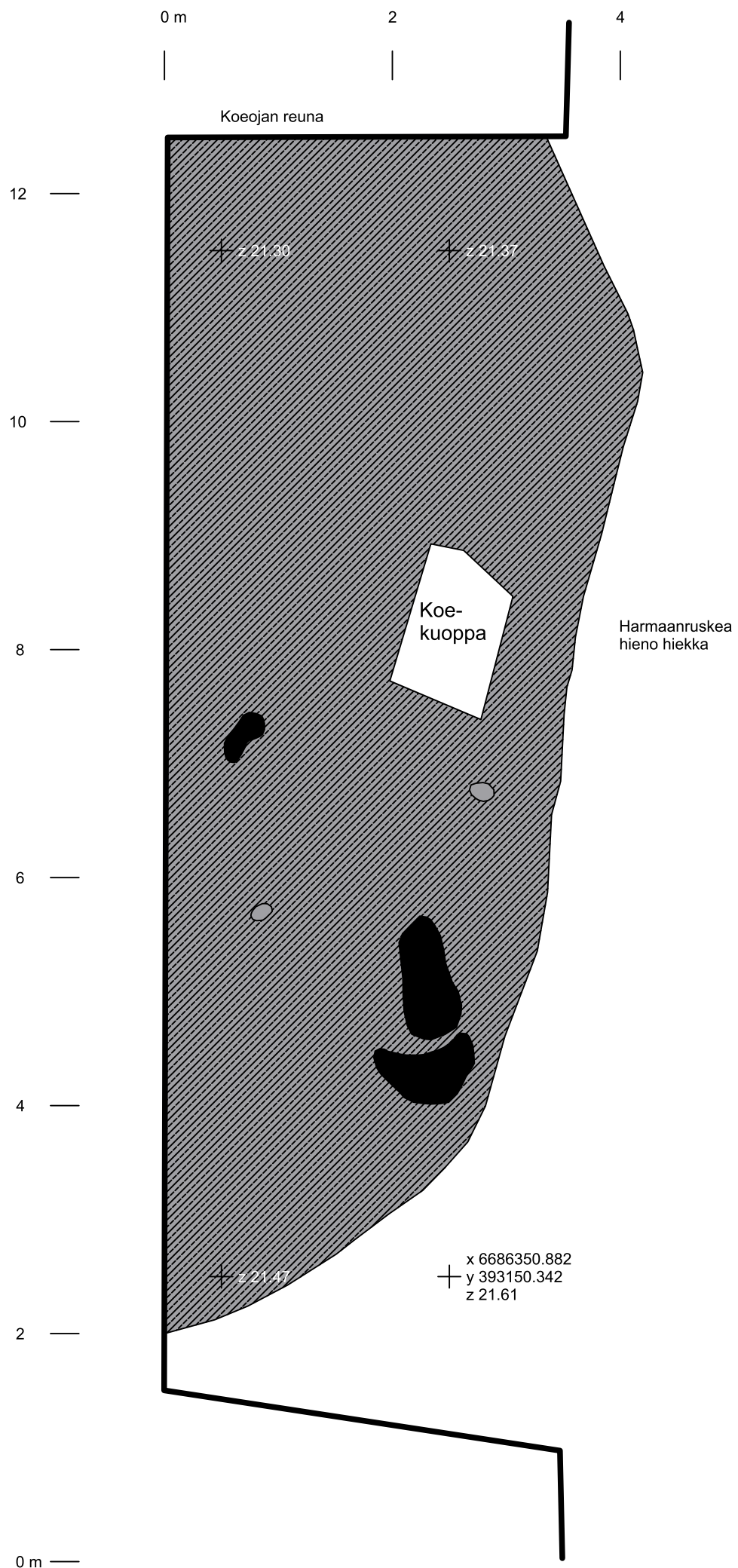
- Kivi
- Kellertävänruskea hiesu
- Hiililäikkä
- Maalajin raja
- Koekuoppa

VANTAA
Haxböle (Hakkila) autoio
Arkeologinen koetutkimus
Kirsi Luoto/
Kulttuuriympäristöpalvelut
Heiskanen & Luoto Oy
19. - 27.9.2016

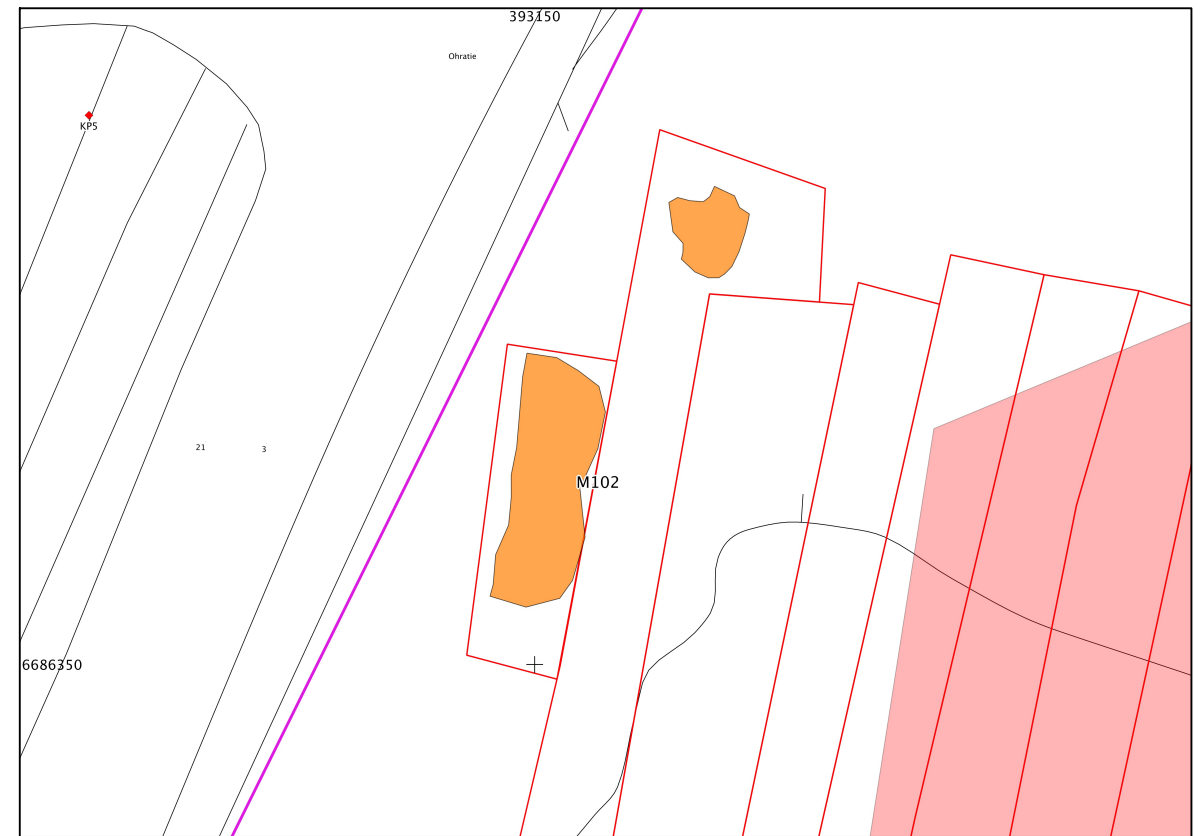
Kenttäpiirros
ja digitointi:
Janne Rantanen
12.10.2016

Kartta 3
M101 ja M1301
kyntökerroksen alainen
taso
Mittakaava 1:50/A3
ETRS-TM35FIN
N2000

Yleiskarttaotteen
pohjakartta:
Vantaan kaupungin
kantakartta

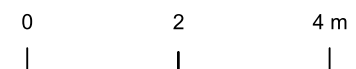
Kompassi-
pohjoinen

Yleiskarttaote. Maayksikön M102 sijainti. Ei mittakaavassa.

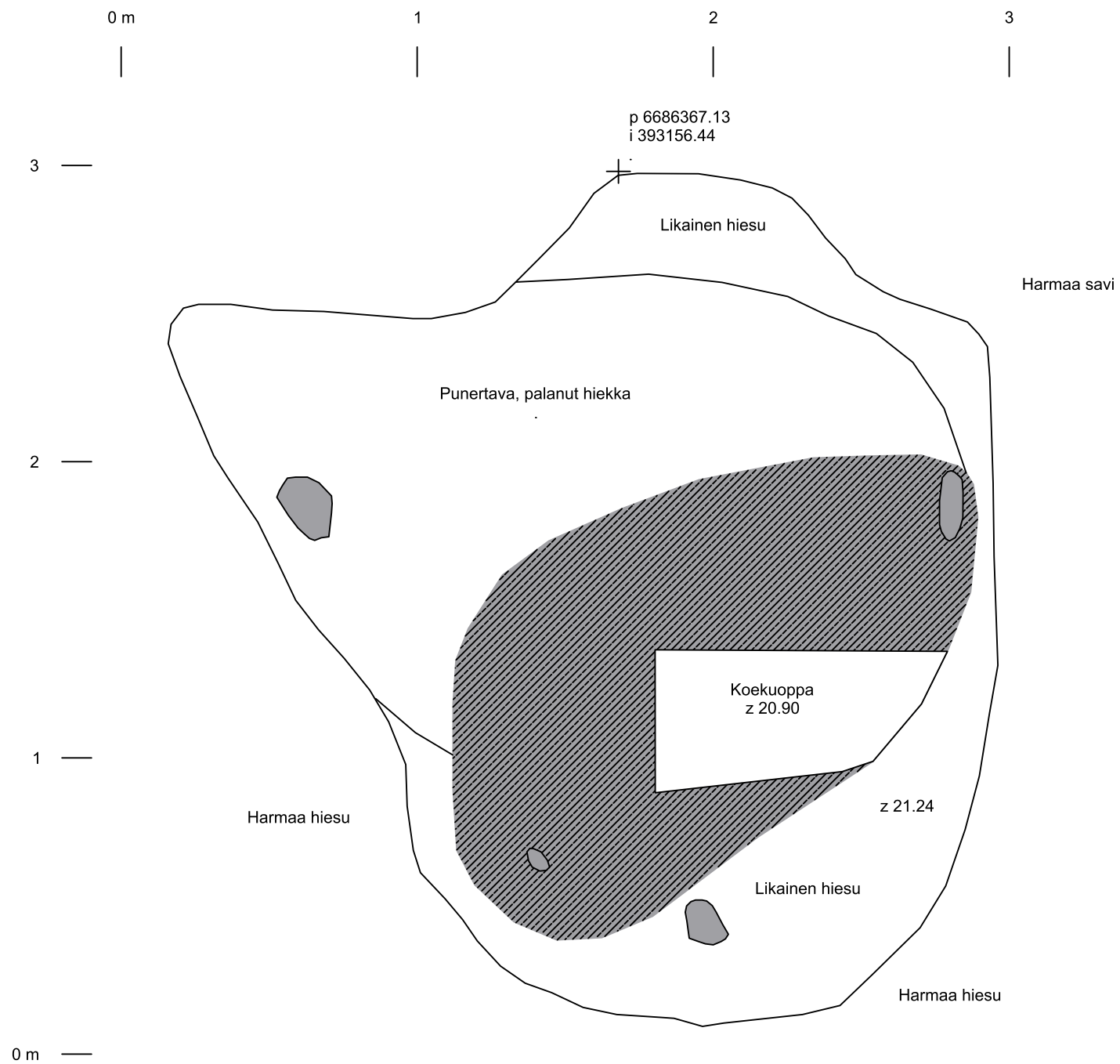
Selite

- Kellertävänruskea hiesu
- Hiilliläikkä
- Kivi

<p>VANTAA Haxböle (Hakkila) autio</p> <p>Arkeologinen koetkimus Kirsi Luoto/ Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy 19. - 27.9.2016</p>	<p>Kartta 4</p> <p>M102, kyntökerroksen alainen taso Mittakaava 1:50/A3</p> <p>ETRS-TM35FIN N2000</p>
<p>Kenttäpiirros ja digitointi:</p> <p>Janne Rantanen 10.10.2016</p>	<p>Yleiskarttaotteen pohjakartta:</p> <p>Vantaan kaupungin kantakartta</p>

Kompassi-
pohjoinen

Yleiskarttaote. Maayksikön M103 sijainti. Ei mittakaavassa.

Selite

- Noki-/hiililäikkä ja punertavaa, palanutta hiekkaa
- Kivi (palanut)

VANTAA Haxböle (Hakkila) auto Arkeologinen koetutkimus Kirsi Luoto/ Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy 19. - 27.9.2016	Kartta 5 M103, kyntökerroksen alainen taso Mittakaava 1:20/A3 ETRS-TM35FIN N2000
Kenttäpiirros ja digitointi: Janne Rantanen 11.10.2016	Yleiskarttaotteen pohjakartta: Vantaan kaupungin kantakartta

KM 41072

2016
Vantaa Haxböle (Hakkila) autio

KM 41072

Esihistoriallisia löytöjä, jotka FM Kirsi Luoto otti talteen Haxbölen (Hakkila) autio –nimiseltä mahdolliselta muinaisjäänökseltä arkeologisen koetutkimuksen yhteydessä.

Ks. Kirsi Luodon koetutkimusraportti Museoviraston keskusarkistossa.

Diar. 13.10.2016

Luetteloinut Kirsi Luoto

KOEOJA 1

M101, hiilen sekainen maa

1. kvartsi-iskos?, 1 kpl 0,06 g

KOEOJA 10

Eteläpääty, peltokerros

2. kvartsi-ydin, 1 kpl 20,93 g